

TENDINȚE ÎN EVOLUȚIA TABUURILOR SOCIALE DIN CULTURA EUROPEANĂ

OXANA CHIRA

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: *The appearance of the first language prohibitions is linked to the early manifestations of various religious thoughts. The traditional taboos of mankind are the taboos of the sacred and of the impure. There are verbal taboos, as well as social taboos that might be displayed in a person's behavior. Flouting taboos entails direct or indirect, social or cultural sanctions. What are these sanctions? What is considered to be a taboo and what becomes a norm? What are the specific language prohibitions in both societies? The paper also offers some possibilities for successfully avoiding of taboo words, wherefore it can also be a contribution for a better understanding of taboos in our own, as well as in other cultures and languages. We will attempt to answer all these questions in this research work.*

Keywords: *taboo, culture, euphemism, social taboo, verbal taboo, religion.*

Tabuurile au existat în toate timpurile și se manifestă în toate culturile și națiunile. Numai conținutul tabuului pare să se schimbe în timp, deoarece tabuul a influențat gândirea, a provocat noi acțiuni, a schițat alte perspective etc. Evitarea cuvintelor-tabu, faptelor-tabu dar și a expresiilor-tabu într-o cultură sau alta poate ocoli unele conflicte, neînțelegeri sau insulte inconștiente. Aceste motive ne condiționează să analizăm conceptul „tabu” și interpretarea lui în diferite culturi pentru o înțelegere mai bună a fenomenului în alte limbi străine. În ciuda diferențelor culturale, în societăți tradiționaliste, cum sunt cea românească și cele mai liberale, ca cea germană, olandeză sau franceză, tabuul se înscrie în ultimii ani într-un curent de deschidere spre unele domenii cândva tabuistice.

Tabuul nu înseamnă doar interdicții la anumite acțiuni sau la rostirea anumitor cuvinte, nu înseamnă doar metateză, aloteză, tmeză, anagramă, acronimie ș. a., dar mai înseamnă și „o întreagă gamă de ritualuri formale și de gândire, ce au contribuit în mare măsură la crearea limbii umane, a muzicii, artei și, de asemenea, a scrierii ca expresie rituală a reprezentărilor simbolice ale păgânismului” (Маковский, 2008: 5). În general, funcționarea limbajului are la bază existența anumitor antinomii, adică este asigurată de dialectica dintre „plus” și „minus”, dintre „corect” și „incorect”, dintre „admis” și „respins”, dintre „obligatoriu” și „facultativ” etc. Orice cuvânt din limbă, după cum menționează în continuare lingvistul rus, se prezintă ca o combinație dialectică

dintre „da” și „nu”: „«da» poate să apară doar datorită existenței lui «nu», iar «nu» este o condiție necesară a existenței lui «da»” (ibidem). Ceea ce este important a remarca, în acest sens, este faptul că limba oferă suficiente posibilități de combinare a interdicțiilor cu anularea deopotrivă a acestor interdicții.

Este cunoscut faptul că tabuizarea își are începutul încă din timpurile străvechi. Procesul de tabuizare însă nu trebuie legat nemijlocit (cum opinează mulți cercetători) de prejudecățile religioase ale oamenilor. Reprezentând cel mai vechi cod nescris al umanității, se admite, în general, faptul că tabuul „este mai vechi decât zeii, coborând în timp într-o epocă mult anterioară oricărei religii” (Freud, 2010: 21). Tabuul lingvistic este „o interdicție de vocabular care duce la înlocuirea unui cuvânt cu altul sau cu o perifrază metaforică ori cu o variantă formală, datorită unor motive mistico-religioase sau de pudoare” (Constantinescu Dobridor, 1998: 318).

Aspectul social, interpretat ca origine, reprezintă fundamentul clasificării tabuului pentru Stephen Ullmann. Lingvistul propune următoarea clasificare:

a) *tabuul provocat de frică* (de exemplu, numele direct al lui Dumnezeu este interzis la multe popoare);

b) *tabuul condiționat de tact*: se substituie termenii care sunt în raport direct cu astfel de fenomene, precum boala, moartea, devieri mintale și fizice, crime;

c) *tabuul generat de decență*: există trei sfere, după părerea autorului, care necesită substituirea eufemistică, acestea fiind sexul, părțile și funcțiile corpului (Ullmann, 1962: 89-91).

Cunoaștem că tabuul apare din frica superstițioasă față de spirite. Atât secolele creștinismului, cât și secolul ateismului nu au putut afecta acele trăsături fixate în limbă și cultură, care fac referință la credințele păgâne vechi. O altă circumstanță care a contribuit la apariția în antichitate a eufemismelor era frica de necunoscut. Pentru omul primitiv erau în natură multe lucruri incompreensibile: fulgerul, întunericul, mișcarea soarelui, umbrele mișcătoare, luna de pe cer etc.

Tabuul provocat de frică rezultă dintr-o viziune mistică și magică asupra lumii, dar joacă doar un rol minor în societățile occidentale de astăzi. Vom invoca câteva eufemisme pentru cuvântul „drac” în mai multe limbi europene, care iau naștere ca o consecință a interdicției de rostire a unui nume-tabu. De exemplu în limba română: *Aghiuță, Necuratul, ăl din baltă, ăl de pe comoară, ucigă-l toaca, ducă-se-pe-pustii, Cel-Rău, diavol, demon, satană, necuratul, Aghiuță, Anticristul, ucigă-l crucea, păcatul, ucigă-l tămâia, cel cu coadă, cel cu carne* etc.; în limba germană: *Beelzebub, der Leibhaftige, die alte Schlange, Gottseibeius, Antichrist, Diebhenker, Holderle, zum Kuckuck, Henker* etc.; în limba engleză: *Satan, Lucifer, Beelzebub, Mephistopheles, Prince of Darkness, deuce, adversary, ghost* etc.; în limba rusă: *Сатана, Люцифер, Вельзевул,*

Мефистофель, Воланд, чёрт etc.; în limba franceză: *Ahriman, asmodée, azazel, balazs, belzébuth, iblis ou Shaytan, legion, Lucifer, le Cornu, le démon, le Malin, Mastéma, Méphistophélès, Satan, Semiasas, Sheitan, Woland* etc. Prin acest procedeu de substituie, cuvântul *drac* suferă un proces de desacralizare, devenind astfel accesibil tuturor claselor de vorbitori în culturile europene.

În expresiile *frazeologice* se păstrează „frica” de a pronunța cuvântul *drac*, ceea ce denotă următoarele exemple: în limba germană cuvântul *Teufel* (*drac*) este substituit prin frazeologisme: *hol ihn der Kuckuck* pentru „Hol ihn der Teufel”; *etwas wie die Pest fürchten* pentru „sich vor etwas wie vor Tod und Teufel fürchten”; *ein Schlaumeier/ Pffiffikus sein, ein (kleiner) Schelm/ein Spaßvogel sein* pentru „ein Teufelskerl sein”; *sich zum Kuckuck scheren* pentru „sich zum Teufel scheren”; *jemanden zum Henker/in die Hölle wünschen* pentru „jemanden zum Teufel wünschen”; acelaș fenomen se observă și în limba română: *a-1 lua naiba* pentru „a-1 lua dracu!/mama dracului”; *a da de naiba* pentru „a da de dracul” etc.

Lingvistul Stephen Ullmann s-a pronunțat și pe marginea numelor a 24 de tipuri de insecte și animale, care sunt, de asemenea, tabuizate în diferite limbi: viespea, furnica (dintre insecte), leul, ursul, tigru (dintre animale) (ibidem: 89-91). Fiecare cuvânt-tabu oferă informații lingvistice suplimentare, care reflectă specificul viziunii naționale asupra lumii. Numeroasele superstiții ale popoarelor antice se reflectă mai cu seamă în proverbe, zicări, aforisme, ghicitori etc. Numele-tabu al unor specii de animale au apărut chiar la originea istoriei umane și sunt deseori tabu în comunitățile care se simt amenințate de acestea. Indoeuropeniștii citează frecvent câteva exemple de eufemisme „animaliere”, devenite clasice, aparținând preponderent popoarelor nordice. Cuvântul latin *ursus* a dispărut din limbile germanice și slave, unde termenul a fost înlocuit prin perifraze cu caracter eufemistic, de tipul „(animal) brun” (engleză: *bear*; germană: *Bär*; suedeză: *bära*; norvegiană: *bjørn*) sau „mâncător de miere” pentru limbile slave (rusă: *медведь*; belarusă: *мядзведзь*; slovacă: *medveď*, cehă: *medvěd*). În limbile baltice, de exemplu, în limba lituaniană, se folosesc cuvinte care derivă din rădăcina indoeuropeană *tlakis* ceea ce înseamnă „păros” pentru „urs”. În suedeză cuvântul germanic *ulv* „lup” este tabu și a fost descris prima dată ca „outlaw” și „picior gri”.

În cele ce urmează, vom prezenta un proverb în mai multe limbi europene pentru a scoate în evidență transferul intercultural și specific limbii. În germană proverbul *Wenn man den Wolf nennt, da kommt er gerennt* (se spune atunci când, pomenind numele cuiva, acesta tocmai sosește) este un ecou al tabuului arhaic referitor la menționarea directă a animalului *Wolf* „lup” sau se utilizează eufemismele *Meister, Graubein, Isegrim* pentru cuvântul „lup”. În limba rusă această expresie este semantic mai aproape de varianta *Про серого пещь, а серый – навстречь*; în limba română se utilizează proverbul *vorbești de lup și lupul la ușă* din limba latină *Lupus in fabulis*. În Austria se face trimitere la

„scroafă” și nu la „urs” sau „lup”: *Wenn man von der Stelze spricht, kommt die ganze Sau daher*. Unii lingviști consideră că strămoșii noștri s-au temut să pronunțe cuvântul indo-european inițial pentru un animal cu nume-tabu, fie din motive religioase, fie din cauza superstițiilor. Din exemplele de mai sus se poate concluziona că animalele-tabu devin ființe supranaturale într-o anumită societate, înzestrate cu capacități supraumane, aparținând unei lumi la care oamenii nu au acces.

Tot la această clasă de nume-tabu este important să menționăm că în opinia lui Grönländer „un om este format din trei părți: corp, suflet și nume” (Balle, 1990: 55). Nu se pronunță un nume care este considerat tabu într-o societate, de exemplu în grupul etnic din Africa de Sud Zulu soția nu poate pronunța numele socrului său (ibidem: 56]. În alte societăți occidentale numele unei rude decedate, cât și toate cuvintele care conțin cumva numele decedatului sunt considerate cuvinte tabu și nu ar trebui folosite până când unul dintre descendenți nu ia numele (ibidem: 90). Evoluția tabuurilor poate fi urmărită nu doar sub aspect religios, dar și sub aspect ideologic. De exemplu unele nume erau actuale și moderne precum *Adolf* (în Germania de la Adolf Hitler), *Saddam* (în Irak de la Saddam Hussein) sau *Nicolae* (în România de la Nicolae Ceaușescu), *Lenina* (în Rusia de la Lenin), *Stalina* (în Rusia de la Stalin), dar imediat după ce regimul politic a căzut, s-a încercat o schimbare de nume (de exemplu: Adolf în Adi; Lenina în Lena etc.). Persoana care poartă acest nume, poate suferi în societate în care, numele, ideologic, nu este acceptat. Aceste nume devin, în mod clar, nume-tabu pentru o perioadă de timp în acea comunitate.

Dintre stările de adâncă neliniște și de tulburare, frica este emoția cea mai puternică ce provoacă interdicția (tabuul) pentru anumite acțiuni sau pentru rostirea anumitor cuvinte. Anume frica a dat naștere, în Antichitate, la primele eufemisme ce au început să substituie tabuurile. Nu în zadar cercetătorii susțin că, „dacă prin tabu, în conformitate cu sensul general al cuvântului, înțelegem orice prohibiție, impusă de experiență și tradiție sau formulată în legi, de a atinge un obiect, de a lua sau de a te servi de anumite cuvinte interzise, atunci putem spune că nu există popor, nu există etapă a culturii care să nu cunoască efectele prejudicabile care rezultă din valoarea tabuului” (Freud, 2010: 25).

Tabuul condiționat de tact este motivat de considerație și căruia pot fi atribuite drept domenii de referință moartea, boală etc. Un exemplu relevant este substituirea fenomenului „moarte” în limbile europene: ro: *a se duce pe lumea cealaltă, a bate ceasul, a se stinge, a se sfârși, a pleca dincolo, a ne părăsi, se prăpădi, a se mântui, a se duce la Dumnezeu, a fost petrecut/ă pe ultimul drum, a dormi în biserică, a pleca la ceruri, a trece vămile* etc; germ: *die Augen schließen, abberufen werden, seine Tage beschließen, zu seinen Vätern versammelt werden, verrecken, in die Ewigkeit abgerufen werden, in den Frieden eingehen, auf dem Rücken in die Kirche gegangen sein, den letzten Schlaf machen, entschlafen, dahingehen, abschneiden, in die ewige Jagdgründe*

eingehen, den Löffel abgeben, über den Jordan gehen, die Radieschen von unten betrachten, ins Gras beißen, abkratzen etc; fr: la voyageuse de nuit, la disparition, le rappel à Dieu, la perte cruelle, le repos éternel etc. Zona tabuizată a morții include încă înmormântarea, sicriul, mormântul și alte obiecte care amintesc de moarte. Numărul eufemismelor care substituie taboul „morții” este în creștere și se întâlnește, de cele mai dese ori, în necrologuri, precum sunt: *letzter Weg, der Erde wiedergeben* pentru „Beerdigen”, *Kirchhof, Haus des Lebens* pentru „Friedhof”; fr: *le boulevard des allongés, la demeure d'éternité* pentru „le cimetière” etc.

Pentru comparație, anunțurile la rubrica „Decese” din ziarele germane diferă de cele din Republica Moldova sau România: la nemți anunțurile de deces sunt scrise deseori de însăși persoana respectivă în timpul vieții, fără să se indice data morții - *Selbstanzeige*. Anunțul conține mulțumiri rudelor și prietenilor, medicilor și asistenților medicali, precum și scuze sau chiar în cazuri rare plângeri. De exemplu:

Statt Karten

Ich,

Susanne Escherhaus

geb. Große

möchte mich heute von allen, denen ich im Leben begegnet bin, verabschieden.

33102 Paderborn, Imadstaße 5

Die Trauerfeier ist Montag, den 3. April 2006, um 11.15 Uhr in der Kapelle des Westfriedhofes, anschließend die Beerdigung.

La noi însă, se practică o altă „experiență”: presupunem că din cauza superstițiilor, nimeni nu-și „anunță” decesul. Nu în zadar se spune din cele mai vechi timpuri: „Dacă îți faci sicriu, vine moartea după tine”. Ideea că există viață după moarte a dat naștere la un număr și mai mare de eufemisme metaforice. De exemplu: „Astfel că-mi venea greu să înțeleg dacă e bine sau e rău când se moare. Pentru că „lumea cealaltă” pentru noi, copiii, era/însemna doar paradis” (Butnaru, 2008: 55); „Chiar și atunci când îmi voi da duhul, mi-l voi da cu o întrebare: „Doamne, nu s-ar putea cumva, altfel?” (Busuioc, 2011: 244); „La miezul nopții și-a dat liniștit ultima suflare după ce părintele Albu l-a împărtășit” (Lumea, 2011: 110).

În anunțurile de deces, poate fi identificată o clasă de eufemisme care trimit indirect la vârsta răposatului sau la motivul decesului: „Te-ai stins puțin câte puțin, sub privirile noastre neputincioase, plecând prea devreme dintre noi;

„Duminică, 1 iulie, o fată de 17 ani a sfârșit tragic într-un accident de mașină care nu va fi considerat accident rutier” (www.adevarul.ro, vizitat 14.11.2018). Tot de interdicțiile religioase și culturale ține cazul „suicidului”. Nu se face slujbă în biserică și se înmormântează în capătul cimitirului în Republica Moldova cel care și-a pus capăt zilelor, pe când în Germania suicidul este tratat de psihologi drept o consecință a depresiei, o criză psihică, iar cel care „și-a făcut sfârșitul” este înmormântat de rând cu celelalte cadavre în cimitir (<https://lehrerfortbildung-bw.de>, vizitat 21.11.2018).

Tabuizată rămâne boala cancerului în limbile europene, despre care se vorbește în șoaptă, se omite termenul, se tănuiește diagnoza: ro. *o boală incurabilă, ducă-se-pe-pustii, boala păcatelor, neoplasm malign* pentru „cancer”; *boala neagră* pentru „epilepsie”; germ. *Tumor, Neoplasm, Karzinom, krankes Gewebe, Zellneubildung* pentru „Krebs”; *unheilige Krankheit* pentru „Epilepsie”; *после долгой и тяжелой болезни, саркома, новообразование* pentru „рак”; fr. *une longue maladie, ne tumeur, une affection de longue durée* sau abrevierea *ALD* pentru „un cancer” etc.

Tabuul poate fi generat de rușine, jenă, pudoare, din acest motiv utilizăm voalat următoarele eufemisme: germ. *stark* pentru „dick”, *Zweitfrisur* pentru „Perücke”, *dritte Zähne* pentru „Totalprothese”; ro. *corpulent* pentru „gras” sau *de vârsta a treia* pentru „bătrân”; ru. *оператор машинного доения* pentru „доярка”; *человек преклонного возраста* pentru „старик” etc. Intervenția conștientă a vorbitorului în substituirea tabuului se observă în textele publicitare: se creează impresia că există persoane care se ocupă, în mod special, de strategiile de publicitate privind inventarea termenilor în vederea menținerii stării de spirit pozitive a clienților și a acționarilor. De regulă, termenii care au o conotație negativă sunt înlocuiți prin eufemisme de afaceri. Acest fapt este vizibil în anunțurile publicitare ce urmăresc, de fapt, o strategie specifică anunțurilor – cea de a oferi ceva și de a convinge receptorul că acceptarea ofertei îi avantajează. Utilizarea eufemismelor în anunțurile publicitare în scopul realizării produselor trădează politețea și respectul ofertantului: ro. *maturizarea precoce a tenului* pentru „îmbătrânirea tenului”, *produs destinat igienei intime pentru femei* pentru „tampoane pentru femei”, *cremă Anti-Age* pentru „cremă contra îmbătrânirii”, *dantură mobilă* sau *dantură falsă* pentru „proteza dentară”, *bio fresh spray bucal* pentru „spray împotriva mirosului neplăcut al gurii”, *spray antiperspirant* pentru „spray contra transpirației excesive” etc; germ. *für reife Haut* pentru „für alte Haut”; *Kleider für mollige Frauen* pentru „Kleider dicke Frauen”; *günstig/preiswert* pentru „billig”; *neuwertig* pentru „in gutem Zustand” etc.; ru. *демократичная цена* pentru „не дорого”; *отличное средство омоложения* pentru „крем для дам пожилого возраста”; *помощь при диарее* pentru „средство от поноса”; *в помощь для занятий любовью* pentru „лучшие товары для секса” etc.

În reclamele publicitare se optează pentru formulări cât mai originale și irepetabile, dar care, în același timp, să permită receptorului să anticipeze intenția emițătorului și să identifice sortimentul propus.

Eufemismele substituie cuvintele tabu care definesc anumite părți ale corpului, funcții ale corpului, precum și sexualitatea poate fi atribuită acestei grupe. Homosexualitatea este tratată drept un termen tabu în Republica Moldova, în Germania, Austria și Elveția este utilizată această temă chiar și în manualele școlare (a se vedea (Hägi-Mead, 2017: 222)). Faptul că homosexualitatea a fost mult timp urmărită de tabu în multe țări este un fenomen cunoscut. Șeful (SS) Schutzstaffel (Eșalonul de protecție) Heinrich Himmler, a ordonat în 1940 deportarea tuturor homosexualilor în lagărele de concentrare. Numai o castrare „voluntară” putea împiedica această măsură, motiv pentru care mulți bărbați au hotărât în mod inevitabil să-și îndepărteze testiculele. Actualmente situația juridică s-a schimbat și, pe de o parte există o protecție împotriva discriminării datorată legii antidiscriminare a UE28, care a intrat în vigoare în 2006, pe de altă parte cunoaștem situația în Republica Moldova. Homosexualitatea rămâne însă un subiect tabu până în prezent și stârnește adesea controverse în multe culturi europene, preponderent în țările postsovietice. Lista eufemismelor este impunătoare în limba română pentru cuvântul „homosexual”: *balconar, șmecher, cavalier de Kurlandia, crețar, distribuitor, fetiță penală, puicuță, ospitalier, bulangiu, recepționar, crețoman, fochist, golaș, hamlet, harpist, poponaut, rățușcă, sugaci, papanache, altfel, băiețel, poponar, poponeț, a fi pe altă undă/altă orientare, dosnic, fundaș, homopopo, bi* etc.: „Lumea modernă numește homosexualitatea *orientare sexuală netradițională*, însă Biblia numește aceasta *urâciune*, practică care se învață și afectează națiuni întregi” (www.wordpress.com, vizitat 04.04.2011); totodată mai restrânsă în limba germană sau alte limbi europene fiind un fenomen *netabuizat*: *Schwul, warmer Bruder, vom anderen Ufer* etc.; fr: *homo, gay, giton, être de la jaquette, être de la jaquette flottante, (vieilli) être de la pédale, (vieilli) être une tante* (https://dictionnaire.reverso.net, vizitat 16.11.2018).

Lexicul obscen din toate limbile conține unități lexicale care fac referință la sexualitate și la comportamentele sexuale – domeniu direct legat de interdicții și tabuuri. Relațiile intime în căsătorie nu sunt tabuizate de religie, pe când cele în afara căsătoriei sunt condamnate: să ne amintim de porunca a 7-a („Să nu preacurvești”) sau de eufemismele care au o etimologie biblică („datoria soțului” sau „datoria soției”). Eufemismul „intim” este utilizat frecvent pentru a camufla cuvintele-tabu: în limba română prin expresii, de tipul *relații intime* pentru „relații sexuale”; *a fi intim cu cineva* pentru „a avea relații sexuale”; *gel pentru zone intime* pentru „gel pentru organele genitale”; *viață intimă* pentru „viață sexuală”; *amic intim* pentru „amant”; *igiiena intimă* pentru „igiiena genitală”; în limba germană prin cuvinte compuse: *Intimzone, Intimenthaarung, Intimbereich, Intimgel* etc. Nu este lipsit de interes să remarcăm că „tabuurile sexualității își

păstrează încă statutul prohibitiv în cel mai înalt grad. Mentalitatea mult mai permisivă cristalizată în societatea occidentală în ultimele decenii nu a reușit să ridice interdicția asupra sexualității, prezentă în ultimele două milenii, ci a creat doar o ușoară schimbare de optică, ceea ce a dus la proliferarea eufemismelor ironice și a disfemismelor din paradigmele corespunzătoare” (Seiciuc, 2011: 260-261).

Discuțiile despre bolile organelor sexuale și digestive, alcoolismul, bolile venerice sau psihice etc. par a rămâne tabu în cultura europeană. Pentru substituirea bolilor venerice sunt utilizate o serie de abrevieri precum: *STD* (Sexually Transmissible Diseases); *STI* (sexually transmitted infections); *ITS* (Infecțiile cu transmitere sexuală); *BTS* (boli cu transmitere sexuală); *Syph*, *das große S* pentru „Syphilis”. Multe dintre denumirile bolilor venerice sunt utilizate colocvial și ironic: *boala franceză* pentru „sifilis”, *weißer Fluß* pentru „Gonorrhoe”; *türkische Musik* pentru „Syphilis” etc. Următoarele sigle substituie în limba franceză lexicul considerat tabu din domeniul sexualității: *SM* pentru „somasochisme”, *bm* pentru „bien monté” sau „bien membré”, apocopa *ejac* pentru „éjaculation”, litera *Q* pentru „homophone, mais non homographe avec cul” etc.

Precum menționa Gasser Mühlheim (Gasser Mühlheim, 1972: 22-23) denumirile spitalelor de psihiatrie erau tabuizate și camuflate atât prin abrevieri *LKH* pentru „Psychiatrisches Landeskrankenhaus”, cât și prin toponime precum: *Langenhoftrn* (Hamburg) sau *Kölnstraße* (Bonn). Acest fenomen poate fi observat și în limba română, de exemplu : „va fi dus la Bălți” (orașul în care există spitalul de psihiatrie) sau expresia rămasă în popor: ești bolnav, ești „de Curchi” sau „de spital” (la Curchi funcționa spitalul de psihiatrie) etc.

De-a lungul istoriei, tabuurile ce țin de corpul omenesc au suferit multiple schimbări, însă atât în sfera sexualității precum s-a observat din exemplele de mai sus, cât și în cea fiziologică nu s-a reușit înlăturarea tabuurilor sociale. Prezentăm unele exemple ce se referă la excreția fiziologică și a bolilor digestive: ro. *deshidratarea organismului* pentru „diaree”, *intoxicație* pentru „vomă”, *excrement, fecalii, scaun* pentru „defecație”; germ. *Magen-Darmprobleme, braune Niagarafälle* pentru „Durchfall” (<https://www.mundmische.de/synonyme/Durchfall>, vizitat 16.11.2018); engl. *agent brown, anal hot chocolate, aztec two-step, brew some hot chocolate, brownie batter, chocolate splat, chocolate surprise, chocolate syrup explosion, cook some hot fudge, cook up a pot of anal gravy, cook up a pot of anal stew, drippy doo-doo, hershey squirts, liquid bummer, liquid doo, liquid Satan, liquid shit* (<http://www.koransky.com/other/euphemismsforrectalfunctions.txt>, vizitat 16.11.2018) pentru „diarrhea”; *anal salute, pass gas, pass wind, rectal shout, trouser trumpet, drop a bomb* pentru „farting”.

Bolile rușinoase tot fac parte din această categorie precum: *die Krankheit der goldenen Ader, Leiden der heimlichen Örter, peinliche Krankheit* pentru

„Hämorrhoiden”; *коричневая роза, деликатная проблема* pentru „геморрой” (<https://elibrary.ru/item.asp?id=29202673>, vizitat 16.11.2018); *проблема со стулом* pentru „запор”, *транзит intestinal lent* pentru „constipație”. Totodată, intimitatea funcțiilor biologice diferă de la o cultură la alta în câteva cazuri: de exemplu unele procese biologice acceptate în public în Germania (curățatul nasului sau eliberarea gazelor intestinale), sunt considerate inadmisibile în public la români.

În concluzie, constatăm că tabuurile se caracterizează mai mult sau mai puțin prin muabilitate, în funcție de domeniul în care se utilizează. Suntem de părerea că, în cazul tabuurilor, se exagerează nu numai caracterul lor superstițios, dar, mai ales, faptul că aceste cuvinte se întâlnesc, preponderent, în limbajul popoarelor „mai puțin civilizate” (a se vedea, de exemplu (Марызо, 1960: 305)). Într-adevăr, la originea tabuurilor s-au aflat interdicțiile legate de superstiții (cuvântul *drac* a fost înlocuit în română prin *Aghiuță*, *Necuratul*, *ăl din baltă*, *ăl de pe comoară*, *ucigă-l toaca*, *ducă-se-pe-pustii* etc., în engleză – prin *scamp* „om de nimic”, *the Black Man* „omul negru”, *Prince of Darkness* „prințul întunericii”, în germană – prin *Kuckuck* „cucu”, *Henker* „călău”, *Alte Schlange* „șarpe bătrân”, în rusă – *лукавый* „viclean”, *нечистый* „necurat”), dar, ulterior, apar și alte surse ale tabuurilor generate de decență, pudoare, tact, corectitudine politică. În societatea actuală, însă, caracterul de tabu ține mai curând de pudoare decât de superstiții. Tabuul este permanent revigorat de respingerea instinctivă pe care o provoacă un cuvânt sau o faptă, determinată atât de caracterul intim, cât și de tactul/politețea unei culturi. Studiul tabuului, aflat la granița dintre lingvistică și culturologie, este important pentru cunoașterea unor aspecte concrete ale vieții sociale europene, întregind astfel diverse situații-tabu și imaginea de ansamblu a evoluției societății.

Referințe bibliografice

1. Balle, Christel, *Tabus in der Sprache*. Frankfurt am Mein, Bern, New York, Paris: Peter Lang, 1990.
2. Busuioc, Aurel, *În căutarea pierderii de timp*. Chișinău, Editura Prut Internațional, 2011.
3. Butnaru, Leo, *Copil la ruși*. București, Editura Ideea Europeană, 2008.
4. Constantinescu Dobridor, Gheorghe, *Dicționar de termeni lingvistici*, București, Editura Teora, 1998
5. Freud, Sigmund, *Totem și tabu. O interpretare psihoanalitică a vieții sociale a popoarelor primitive*. Traducere de Gabriel Avram, Prahova, Editura ANTET, 2010. 160 p.
6. Gasser-Mühlheim, Margareta, *Soziale Aufwertungstendenzen in der deutschen Gegenwartssprache*, Frankfurt am Main, Peter Lang Verlag, 1972.
7. Hägi-Mead, Sara, *Umparken im Kopf – Konstruktive Überlegungen zu Tabus und heiklen Themen in Lehrwerken und Unterrichtsmaterialien* în: Haase,

Peter/ Höller, Michaela (Hrsg.): „Kulturelles Lernen im DaF/ DaZ-Unterricht. Paradigmentwandel in der Landeskunde”. Göttingen, Universitätsverlag, 2017, S. 209-235.

8. *Lumea*. Revista de politică globală și eveniment internațional, România.

9. Seiciuc, Lavinia, *Un alt fel de a nu spune: Eufemism și disfemism în limbile romanice*. Suceava, Editura Universității „Stefan cel Mare”, 2011.

10. Ullmann, Stephen, *Semantics: an introduction to the science of meaning*, Oxford, Basil Blackwell, 1962.

11. Маковский М. М., *Феномен ТАБУ в традициях и в языке индоевропейцев. Сущность. Формы. Развитие*, Москва, ЛКИ, 2008.

12. Марузо, Жюль, *Словарь лингвистических терминов*, Москва, Изд-во „Иностранной литературы”, 1960.